

4.5. Необхідність підвищення інвестиційної привабливості сільських територій на засадах інклюзивності: регіональний аспект

Формування ефективної моделі організаційно-економічного механізму реалізації стратегії сталого соціально-економічного розвитку сільських територій України нині залишається невирішеною проблемою. Перепоною сталому сільському розвитку є диференціація соціально-економічного рівня регіонів держави. Адже, як відомо, сталість розвитку будь-якої системи залежить від здатності адаптуватись до економічних умов, що постійно змінюються. Соціально-демографічні, організаційно-економічні та екологічні показники, які характеризують рівень життя сільського населення Західного Полісся, є досить низькими. Це пояснюється низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників, які були детально розкриті в розділі 3 дисертаційної роботи. Вважаємо, що пріоритетним напрямом вирішення складних соціально-економічних проблем на селі є підвищення інвестиційної привабливості та залучення значних інвестиційних ресурсів на засадах інклюзивності.

Проблеми активізації інвестиційних процесів та забезпечення інвестиційної привабливості сільських територій знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. В Україні вивченням стану, проблем та напрямів залучення інвестицій до економіки села присвячені роботи В. Андрійчука, О. Бородіної, І. Віниченка, І. Гончаренка, В. Збарського, М. Кісіля, Ю. Лупенка, О. Могильного, П. Саблука, О. Скидана, А. Стельмашука, О.І. Павлова, О. Попової та ін. Проте, попри значну увагу і вагомий внесок науковців у вирішення зазначеної проблеми, науково-методологічне обґрунтування можливих джерел й напрямків залучення інвестиційних ресурсів для реалізації стратегії сталого розвитку сільських територій регіонів України все ще залишаються невирішеними.

Найчастіше інвестиційна діяльність розглядається як процес вкладання всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, спрямована на створення прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту у країні, її регіонах та галузях економіки [1]. Інвестиційна діяльність відіграє значну роль в економічному процесі та є визначальним чинником розвитку держави, при цьому сама залежить від ряду екзогенних та ендогенних факторів та взаємодіючих елементів, які надають їй ознак системи.

Вагомого значення набуває інвестиційна діяльність на сільських територіях, що розглядаються як складна соціо-еколого-економічна система, яким притаманна риса багатофункціональності. Залучення інвестиційних ресурсів в сільську економіку повинно здійснюватись шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату та з врахуванням особливостей сучасної парадигми сільського розвитку на засадах інклюзивності. Варто зазначити, що інвестиційна діяльність на сільських територіях виконує низку функцій, які доцільно об'єднати у дві великі групи – соціально-демографічні та організаційно-економічні (табл.1). Недостатнє інвестиційне забезпечення сільської економіки приховує в собі потенційні загрози та ризики для втілення економічного механізму реалізації стратегії сталого сільського розвитку.

Таблиця 1

Система функцій інвестиційної діяльності на сільських територіях

<i>Соціально-демографічні</i>	<i>Економіко-організаційні</i>
Визначають поточний та майбутній рівень споживання	Визначають рівень економічного зростання й розвитку
Визначають розвиток охорони здоров'я, умов праці й відпочинку	Впливають на темпи НТП й оновлення аграрного виробництва
Підвищують рівень зайнятості сільського населення	Визначають темпи структурної та галузевої перебудови
Визначають темпи житлового будівництва та розвитку соціальної інфраструктури	Сприяють диверсифікації виробництва, покращують якість продукції та послуг
Впливають на розвиток культури й професійної підготовки	Підвищують конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції
Визначають стан навколишнього природного середовища та екологічної рівноваги	Забезпечують економічну ефективність виробництва та максимальне використання конкурентних переваг

Джерело: сформовано за матеріалами [2, с. 35-46].

Система інвестиційного забезпечення розвитку сільських територій, яка спрямована на зміцнення інвестиційного потенціалу села, є важливим інструментом економічного механізму реалізації стратегії сталого сільського розвитку.

Відомо, що визначальним критерієм ефективності формування і використання інвестиційного потенціалу сільських територій є їх інвестиційна активність. Проведений аналіз статистичних даних свідчить про зростання обсягів інвестиційних ресурсів, вкладених на сільських територіях Західного Полісся та України загалом (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка та стан інвестиційної діяльності на сільських територіях України

Види діяльності	Роки					2017р. до 2013р.	
	2013	2014	2015	2016	2017	+, -	%, раз
Всього (у фактичних цінах), млрдгрн., в т.ч.:	267,7	219,4	273,1	359,2	412,8	145,1	154,2
Сільське, лісове та рибне господарство, млрдгрн	19,1	18,8	30,2	50,5	57,8	38,7	в 3,0 р.
У % до всього	7,1	8,6	11,1	14,1	14,0	6,9	х
з них:							
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних з ним послуг, млрдгрн	18,6	18,4	29,3	49,7	57,0	38,4	в 3,1 р.
У % до всього	6,9	8,4	10,7	13,8	13,8	6,9	х

Джерело: розраховано за даними [3, с. 363; 4].

Досліджуючи еволюційні зміни пріоритетів інвестиційної діяльності на сільських територіях, Котенко Н.М. зазначає, що в останні роки відбулася поступова трансформація її парадигми, основними проявами якої є: *по-перше*, переорієнтація інвестиційних процесів із зовнішніх на внутрішні джерела фінансування, що зумовлено низькою інвестиційною привабливістю сільських територій, обмеженими можливостями місцевих підприємств фінансувати вирішення соціальних та екологічних проблем, практичною відсутністю державного механізму фінансового забезпечення сільського розвитку; *по-друге*, зміна цільового спрямування в напрямі сільське господарство – сільська територія – сільська громада [5, с. 8].

Зокрема, у 2017 р. вартість капітальних інвестицій України у фактичних цінах становила 57804,7 млнгрн, що на 38745,7 млнгрн або більш ніж втричі вище порівняно з 2013 р. Проте темпи активності протягом 2013-2017 рр. були нестійкими. Питома вага

інвестиційних коштів у сільське, лісове та рибне господарство територій Західного Полісся становила у 2017 р. 15,3 % від загального обсягу капітальних інвестицій у економіку досліджуваного регіону.

Слід зазначити, що у розрізі областей регіону Західного Полісся лідирує Чернігівська область, де обсяг вкладених коштів на сільських територіях у 2017 р. становив 3432,1 млн грн, що становить 46,7 % усіх капітальних інвестицій в економіку області; Житомирська – 2724,7 млн грн (35,3 %) Рівненська – 1481,2 млн грн (24,2 %), Волинська область – 1180,7 млн грн (16,8 %).

Актуальною проблемою на сільських територіях Західного Полісся України вже тривалий час залишається перевищення попиту на інвестиційні вкладення над пропозицією.

На нашу думку, залученню коштів для розвитку сільських територій досліджуваного регіону сприятиме ґрунтовна інвестиційна політика, яка спрямована на:

- розвиток інвестиційної інфраструктури; створення сприятливого клімату для залучення іноземних інвестицій в економічну, соціальну та екологічну сфери сільської економіки; удосконалення порядку формування та використання державних фінансових ресурсів, призначених для інвестування;

- налагодження партнерських відносин у системі «влада – аграрний бізнес – сільські територіальні громади» та забезпечення соціальної відповідальності бізнесу;

- інформаційно-консультаційна підтримка та допомога у сфері реалізації міжнародних, державних, регіональних та місцевих програм та проектів розвитку сільських територій тощо[6].

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що найвищі темпи інвестування спостерігаються в Чернігівській та Житомирській областях. Це дає можливість зробити висновок про відродження інвестиційного потенціалу та поліпшення інвестиційного клімату сільських територій досліджуваного регіону.

Позитивним фактом є вкладання інвестиційних ресурсів у реалізацію проектів з альтернативної енергетики, диверсифікації аграрного підприємництва, розбудови житлово-комунальної інфраструктури на селі, логістичної мережі, розвитку агроекотуризму тощо.

Таким чином актуалізувалася проблема розробки і реалізації дієвих засобів зростання інвестиційної привабливості розвитку сільської економіки Західного Полісся.

Таблиця 3

Питома вага капітальних інвестицій у сільське господарство та суміжні галузі Західного Полісся, % до загального обсягу

Країна/області	Роки					2017 р. до 2013 р., +,-
	2013	2014	2015	2016	2017	
Україна	7,0	8,4	10,7	13,9	14,1	6,7
Західне Полісся, всього, в т.ч. області:	17,4	16,9	19,5	21,3	28,9	11,5
Волинська	7,3	8,4	12,8	11,6	15,7	8,4
Житомирська	15,8	17,3	20,2	22,9	34,0	18,2
Рівненська	9,0	10,1	9,2	11,4	23,4	14,4
Чернігівська	37,5	31,3	35,9	39,4	45,9	8,4
Західне Полісся до України, %; +,-	10,4	8,5	8,8	7,4	14,8	x

Джерело: розраховано за даними [3, с. 169].

На нашу думку, залученню коштів для розвитку сільських територій досліджуваного регіону сприятиме ґрунтовна інвестиційна політика, яка побудована на засадах інклюзивності й спрямована на:

- ✓ розвиток інвестиційної та інноваційної інфраструктур;
- ✓ відродження капіталу сільських територіальних громад в умовах децентралізації;
- ✓ створення сприятливого клімату для залучення іноземних інвестицій в економічну, соціальну та екологічну сфери сільської економіки;
- ✓ вдосконалення механізму формування та використання державних фінансових ресурсів, призначених для інвестування;
- ✓ налагодження партнерських відносин у системі «органи державної влади – аграрний бізнес – сільські територіальні громади»;
- ✓ забезпечення соціальної відповідальності бізнесу;
- ✓ надання інформаційно-консультаційної підтримки та допомоги у сфері реалізації міжнародних, державних, регіональних та місцевих програм та проектів розвитку сільських територій тощо.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що інвестиційну привабливість сільських територій Західного Полісся визначають макро- та мікро- економічні чинники, які систематизовані та відображені на рис. 1.

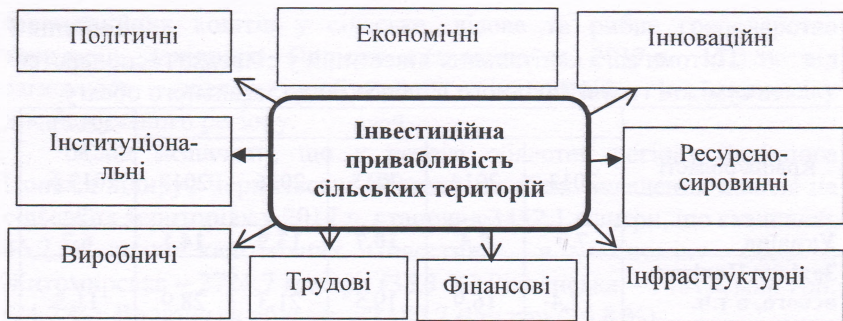

Рис. 1. Система чинників, що визначають інвестиційну привабливість сільських територій Західного Полісся України
Джерело: власні дослідження

Варто наголосити, що нині доцільно здійснювати розрахунки показників необхідних обсягів та напрямів залучення інвестицій на основі адекватних критеріїв оцінки рівня економічного розвитку як держави в цілому, так і її окремих територій. Щороку збільшується коло наукових інтересів щодо пошуку моделі соціально-економічної системи, яка б відповідала теорії сталого розвитку умовах з перетворення виробничо-індустріального суспільства в інтелектуальне. У зв'язку з цим, в аграрній економічній науці виникла об'єктивна необхідність дослідження саме інклюзивного економічного зростання сільської економіки з метою формування інклюзивної моделі розвитку всієї держави. Нині проблеми та особливості інклюзивного розвитку висвітлюються в основному у працях зарубіжних науковців: Асмоглоу Д., Робінсона Д., Райнерта Е.С., Голандера С., Болінга Р., Подеста Дж., Бедоса З. М., Дуффо Е. Вивченню теоретичних засад та властивостей інклюзивного розвитку присвячені окремі роботи вітчизняних вчених: Базелюка А.В., Затонацької Т.Г., Кожемякіної С.С., Тараненко І.В. та ін.

Методологічну основу інклюзивності розвитку становить сукупність етимологічно споріднених понять (інклюзивність, інклюзивне зростання, інклюзивне суспільство, інклюзивні інституції та ін.), які є похідними від категорії інклюзія. Розглянемо походження та значення вище вказаних дефініцій з метою розкриття понятійно-категоріального апарату предмету дослідження (рис. 2).

Саме інклюзивне зростання розглядається як економічне зростання, яке, крім збільшення обсягів валового продукту, забезпечує прогрес суспільства в цілому. Це означає, що загалом

вигоди від збільшення продуктивності і добробуту в економічній системі будуть рівномірно розподілені між всіма людьми, а не сконцентровані в руках у окремих осіб. Як наслідок – результатом такого розподілу є збільшення добробуту та підвищення рівня життя всіх верств суспільства, тобто нового мірила якості життя та відчуття цих змін на собі.

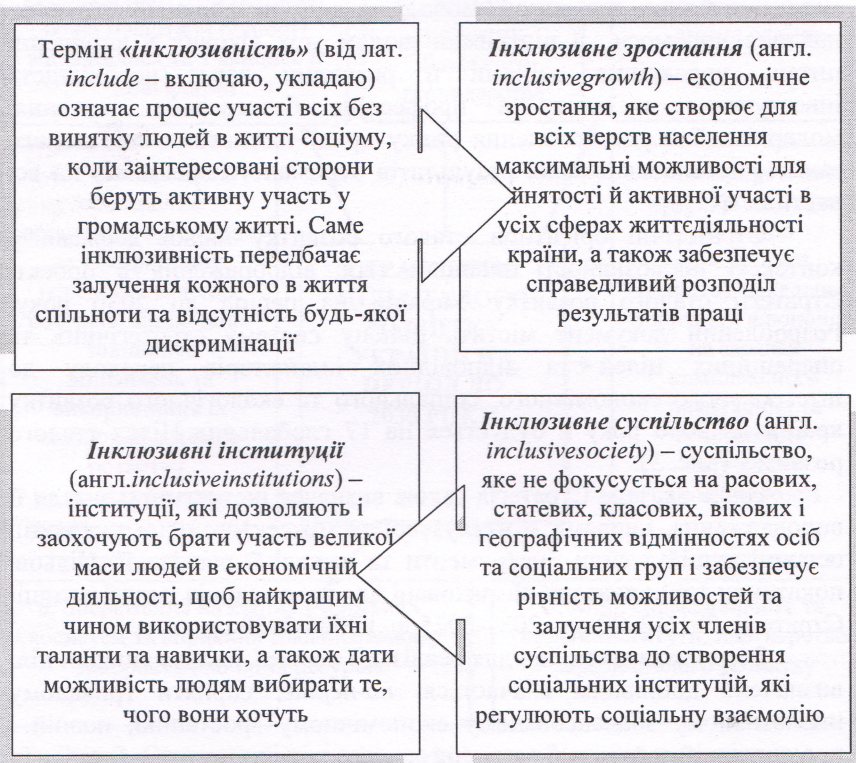

Рис. 2. Методологічна сутність та взаємозв'язок між категоріями, які визначають інклюзивний розвиток

Джерело: складено за матеріалами [7, с. 29]

Відомо, що саме інклюзивність обрано найважливішою умовою економічного зростання відповідно до Стратегії «Європа-2020» (Europe 2020). Згідно з вище вказаною стратегією, європейська політика націлена на реалізацію цілей та заходів, що забезпечать якнайшвидший вихід з кризи та дозволять створити

конкурентоспроможну економіку з нижчим рівнем безробіття та вищим рівнем працевлаштування.

Власне інклюзивне зростання у стратегії Europe 2020 націлене на високу зайнятість із забезпеченням економічної, екологічної, соціальної і територіальної єдності шляхом: підвищення рівня зайнятості у Європі – зростання кількості привабливих робочих місць, особливо для жінок, молоді та осіб передпенсійного віку; надання допомоги й підтримки людям усіх вікових у вирішенні питань управління змінами й ризиками через необхідність інвестування в освіту й професійне безперервне навчання; модернізації й удосконалення ринку праці та системи соціального захисту; розповсюдження результатів отриманого зростання на всі частини ЄС [8].

Стратегічні орієнтири сталого розвитку нашої держави у контексті інклюзивності знайшли своє відображення в проекті Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року. Розроблений документ містить цілісну систему стратегічних та операційних цілей та відповідних індикаторів переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку країни до 2030 року й будується на 17 глобальних Цілях сталого розвитку (рис. 3).

Вище вказана Стратегія також визначає інституційні засади її впровадження, напрями міжгалузевої та міжсекторальної взаємодії, основні рушійні сили, інструменти та важелі її реалізації. Цільові показники та індикатори розраховані для трьох етапів імплементації Стратегії: 2016-2020 рр., 2021-2025рр. і 2026-2030 рр.

Варто зазначити, що для реалізації першої, найважливішої цілі визначено доцільним вбачається: *по-перше*, сприяти тривалому інклюзивному збалансованому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; *по-друге*, створити життєстійку інфраструктуру, сприяти інклюзивному збалансованому промислому розвитку та інноваціям. Саме приватна підприємницька, інвестиційна та інноваційна діяльність і ініціатива визнані рушійними силами забезпечення інклюзивного економічного зростання, створення нових робочих місць та підвищення якості життя населення [7, с. 2-6].

Все вище вказане підкреслює необхідність інклюзивного зростання як основи соціально-економічного розвитку країни через інклюзію усіх членів суспільства та гуманізацію економічних процесів шляхом формування ціннісних орієнтацій. Вважаємо, що саме модель інклюзивного розвитку є найбільш прийнятною для

України з метою забезпечення конкурентоспроможності сільської економіки, рівномірного підвищення рівня життя сільського населення на основі ефективного використання конкурентних переваг сільських територій і постійного руху до інновацій.

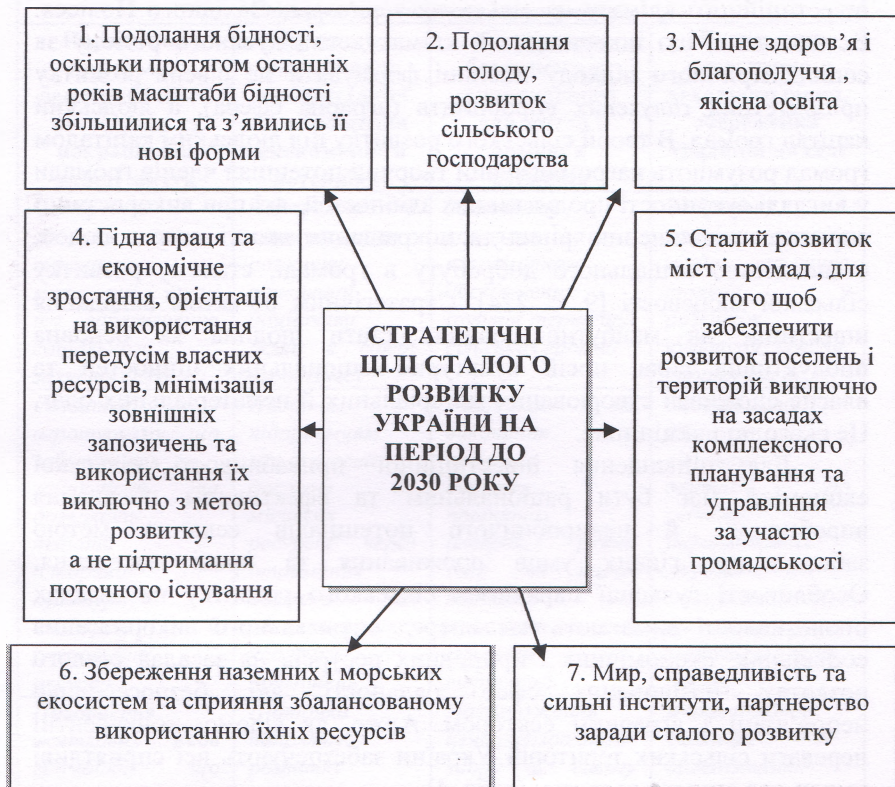

Рис. 3. Стратегічні цілі сталого розвитку України на період до 2030 року в контексті інклюзивності

Джерело: складено за даними [7].

Підвищення інвестиційної привабливості сільських територій Західного Полісся України на засадах інклюзивності є складовим елементом економічного механізму реалізації стратегії сталого сільського розвитку, важливою складовою загального управління інвестиційною діяльністю на рівні держави й охоплює планування, організацію, мотивацію та контроль економічних відносин, які формуються між суб'єктами в інвестиційній сфері сільської економіки.

Формування ефективного економічного механізму реалізації стратегії сталого розвитку через інвестиційну, податкову, грошово-кредитну політику, а також регулювання обсягу іноземних інвестицій є найбільш дієвим інструментом у розвитку сприятливого інвестиційного клімату на сільських територіях Західного Полісся. Встановлено, що інвестиційний клімат досліджуваного регіону за соціоцентричного підходу повинні формувати не рівень розвитку пріоритетних галузевих виробництв (аграрна сфера), а людський капітал громад. В теорії сільського розвитку під людським капіталом громад розуміють нагромаджений творчий потенціал членів громади у вигляді сукупності продуктивних здібностей, які при використанні сприяють підвищенню рівня та покращання якості життя людей, становленню соціального добробуту в громаді, сталому розвитку сільської місцевості [9, с. 224]. Стратегічним об'єктом вкладання інвестицій на майбутнє повинна стати людина як основна продуктивна сила, носій культурно-національних цінностей та власне споживач створюваних матеріальних й нематеріальних благ. Це сьогодні найцінніше.

Для підвищення інвестиційної привабливості сільської економіки має бути раціональним та ефективним поєднання виробничого й невиробничого потенціалів села з метою забезпечення гідних умов проживання та праці населення. Особливості сучасної парадигми сільського розвитку на засадах інклюзивності вимагають насамперед оптимального використання соціальних, економічних і природних ресурсів на засадах сталого розвитку, розширення сфер діяльності, які, безпосередньо непов'язані з аграрним сектором. Адже, як відомо, конкурентні переваги сільських територій України забезпечують всі сприятливі умови для сталого розвитку (табл. 4).

Важливим чинником зростання інвестиційної привабливості сільських територій є визначення інвестиційного потенціалу, який, *по-перше*, характеризується сукупною здатністю сільської економіки здійснювати інвестиційну діяльність у всіх сферах; *по-друге*, виконувати кваліфіковане надання робіт і послуг, що задовольняють запити як населення так і суб'єктів господарювання; *по-третє*, можливістю забезпечувати процеси відтворення і споживання конкурентоспроможної продукції. Як наслідок доцільним вбачається визначення напрямів підвищення ефективності використання мінерально-сировинних, земельних, водних і лісових ресурсів, а також соціального потенціалу сталого розвитку села.

Таблиця 4

Стратегічні напрями інвестиційної діяльності на сільських територіях Західного Полісся в контексті забезпечення інклюзивного розвитку

<i>Стратегічні напрями інвестування</i>			
Нарощення соціально-демографічного потенціалу та покращання якості життя	Розвиток, раціональне використання та нарощення економічного потенціалу	Створення безпечного та сприятливого для життя і здоров'я довкілля	Підвищення культурно-духовного рівня, збереження традицій на селі
<i>Створення робочих місць, підвищення мотивації праці та забезпечення соціального захисту селян</i>	<i>Підтримка та стимулювання розвитку приватної ініціативи селян в сфері агробізнесу</i>	<i>Здійснення комплексного агрохімічного обстеження ґрунтів території сільських громад</i>	<i>Здійснення комплексу заходів щодо залучення коштів у розвиток культури, освіти, спорту та ін.</i>
<i>Розвиток агротуризму, що забезпечить зайнятість та дозволить пізнати історико-культурну спадщину й рекреаційні ресурси</i>	<i>Надання підприємцям можливості доступу до місцевих ресурсів через отримання дозволів на реконструкцію недіючих приміщень</i>	<i>Розробка та виконання проектів очистки природних джерел, річок, озер та інших водойм, які знаходяться на сільській території</i>	<i>Забезпечення доступу сільських жителів до світової інформаційної мережі Інтернет, надання консультаційних послуг</i>
<i>Поліпшення житлових умов громадян, що мешкають в сільській місцевості, у тому числі молодих сімей і молодих фахівців</i>	<i>Підтримка напрямку розвитку нетрадиційних галузей виробництва та диверсифікації</i>	<i>Налагодження централізованого збору й вивозу сміття, впорядкування стихійних сміттєзвалищ</i>	<i>Впровадження системи організаційно-виховної роботи з дітьми, проведення тематичних зустрічей</i>
<i>Розвиток мережі закладів комунально-побутової та інженерної інфраструктури в сільській місцевості</i>	<i>Формування єдиної бази даних інноваційно-інвестиційних проектів та програм розвитку</i>	<i>Викопування нових та здійснення регулярного поточного ремонту існуючих стічних каналів</i>	<i>Організація творчих конкурсів та інших культурних заходів, присвячених пропаганді сільського способу життя</i>

Нарощення соціально-демографічного потенціалу та покращання якості життя	Розвиток, раціональне використання та нарощення економічного потенціалу	Створення безпечного та сприятливого для життя і здоров'я довкілля	Підвищення культурно-духовного рівня, збереження традицій на селі
Здійснення капітального ремонту та реконструкції доріг і вулиць	Заходи щодо підтримки роботи та створенні обслуговуючих кооперативів	Впровадження системи протиерозійних та меліоративних заходів	Організація зустрічей з відомими земляками, їх нащадками, культурними діячами тощо

Джерело: власна розробка.

З метою забезпечення інвестиційної привабливості сільських територій на засадах інклюзивності необхідно підвищити ефективність управління процесами інвестування розвитку соціально-економічного потенціалу села. З цією метою доцільно посилити взаємодію органів місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування.

Крім того, у реалізації цих процесів повинні брати активну участь усі зацікавлені сторони (*стейкхолдери*) – уряд, громадянське суспільство, громадські й кооперативні організації, приватний сектор, представники агробізнесу тощо. Кожен з них повинен здійснити свій внесок у розбудову інклюзивного життєвого середовища на селі, побудованого на засадах соціальної справедливості, екологічної рівноваги й ефективного використання конкурентних переваг сільських територій. Це забезпечить: цільову розробку нових інвестиційних проєктів; захист цільового використання природно-кліматичних ресурсів і довкілля; запровадження конкурсного відбору потенційних інвесторів; вирішення проблеми відсутності інвестиційної інфраструктури; підвищення ефективності та зменшення строків окупності інвестиційних проєктів; покращення інвестиційного клімату сільських територій тощо. При розробці нових інвестиційних проєктів обов'язково повинні бути враховані державні соціальні гарантії, норми й нормативи, екологічні вимоги й обмеження, вимоги щодо господарського використання земельних, лісових й водних ресурсів, організації сільських територій тощо[10].

За результатами проведеного дослідження встановлено, що саме концепція інклюзивного зростання розширює традиційні моделі економічного зростання. При цьому забезпечуючи рівність

основних системоутворюючих складових сталого розвитку: формування і розподілу доходів й розвитку економіки; людського капіталу й соціального захисту; культурно-виховного рівня селян та якості навколишнього середовища і безпеки довкілля. Основними векторами забезпечення інвестиційної привабливості сільських територій в умовах побудови інклюзивної моделі сільської економіки є: соціальна сфера (в центрі – людина); економічна (сталий розвиток, використання конкурентних переваг, відповідальне споживання) та екологічна (збереження довкілля та здатність екосистем до самовідтворення).

Список джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 444 с.
3. Статистичний щорічник України за 2017 р.; за ред. І.Є. Вернера. Київ, 2018. 611 с.
4. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності по регіонах за 2017 рік : експрес-випуск Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Котенко Н.М. Стратегічні напрями інвестиційної діяльності на сільських територіях : автореф. дис. ... кандидата екон. наук : 08.00.03 / ЖНАЕУ. Житомир : ЖНАЕУ, 2015. 20 с.
6. Тимошенко М. М. Необхідність та шляхи зростання інвестиційної привабливості сільських територій на засадах інклюзивності. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2018. № 29. С. 186–195.
7. Проєкт Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by-2030.html>.
8. Saskia Hollander, RojanBolling. Practice, don't preach: getting serious about inclusive development. URL :<http://www.thebrokeronline.eu>.
9. Соціоекономічний розвиток сільського господарства і села : сучасний вимір / Бородіна О. М. та ін. ; за ред. чл.-кор. НАН України О.М. Бородіної. Київ : НАН України, Ін-т екон. та прогнозув., 2012. 320 с.
10. Europe 2020. Priorities.EuropeanCommission. URL : http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_en.htm.

© Тимошенко М.М., Соколова А.О., 2020